

УДК 373. 2. 091. 2 : 028

*Галина Ватаманюк
Halyna Vatamaniuk*

ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ РОБОТИ З ДИТЯЧОЮ КНИЖКОЮ В ДОШКІЛЬНОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ

ORGANIZATION AND METHODOLOGICAL ASPECTS OF WORK WITH CHILDREN'S BOOK IN PRESCHOOL EDUCATIONAL INSTITUTION

У статті виокремлено структурні компоненти пропедевтики читацької діяльності в умовах ДНЗ; визначено основні завдання роботи з дитячою книжкою; окреслено вимоги до створення осередків книги у різних вікових групах, розкрито зміст роботи в них; описано методи, прийоми і форми роботи з дитячою книжкою.

Ключові слова: дитяча книжка, дошкільний навчальний заклад, дошкільники, осередок книги, художня література.

У системі неперервної освіти важливу роль у підготовці дітей до якісного засвоєння знань, умінь та навичок на етапі шкільного життя, відіграє дошкільний навчальний заклад (ДНЗ), який має створити умови для повноцінного, інтелектуального та духовного розвитку своїх вихованців. Одним із засобів реалізації освітньо-виховних цілей і завдань завжди була і є дитяча книжка, інтерес до якої в останні роки значно падає. У зв'язку з поширенням комп'ютеризації зникає потреба в читанні, втрачається усвідомлення пріоритетної ролі книжки в людському житті, знижується роль сім'ї у залученні дитини до читання. Спостереження за дошкільниками й молодшими школярами, досвід спілкування з батьками та педагогами (ДНЗ і школи) свідчать, що при вступі до школи та у першому класі далеко не в усіх дітей є бажання розглядати, слухати чи самостійно читати книжку. У більшості першокласників відсутні навички роботи з книгою та усвідомленого читання, що ускладнює процес навчання. Саме тому в суспільстві гостро постає проблема літературної освіти дітей, формування в них умінь повноцінної читацької діяльності, що потребує ґрунтовної підготовки батьків та вихователів ДНЗ до роботи з дитячою книжкою.

Проблема роботи з дитячою книжкою (художньою літературою) в ДНЗ не є новою. Її дослідження здійснювалося в таких напрямках: розвивально-виховний (Л. Виготський, Д. Ельконін, О. Запорожець, О. Кононко, Г. Люблінська, Л. Шелестова; Н. Ветлугіна, К. Ушинський, С. Русова, О. Сухомлинський, С. Курінна); навчання грамоти й формування читацьких інтересів (Л. Кузьміна, І. Товкач, С. Прибилик); художньо-мовленнєвий розвиток (М. Алексєєва, А. Арушанова, А. Богущ, А. Бородич, Н. Гавриш, Є. Тихеева, О. Ушакова, Є. Фльоріна та ін.); сприймання літературних творів дошкільниками та розвиток їх мовленнєво-творчих умінь засобами художньої літератури (Н. Виноградова, Н. Карпинська, О. Монке, Н. Циванюк та ін.).

Мета публікації полягає у визначенні завдань педагога-дошкільника щодо роботи з дитячою книжкою, висвітленні вимог до створення розвивального середовища та змісту роботи в осередках книги, виявленні ефективних методів, прийомів та форм роботи з книгою на заняттях і поза ними.

Дошкільна освіта є самостійною системою, обов'язковою складовою освіти в Україні, яка гармонійно поєднує сімейне та суспільне виховання. Дошкільний навчальний заклад – одне з перших суспільних середовищ, де вся навчально-виховна робота спрямована на виконання

завдань, висунутих Базовим компонентом дошкільної освіти (2013 р.) та чинних освітніх програм («Впевнений старт», 2012р. ; «Дитина», 2012р. ; «Українське дошкілля», 2013р. ; «Я у Світі», 2014р.), згідно з якими здійснюється навчальний процес і реалізуються його завдання. Із вивчення цих та інших державних документів управлінського змісту, дотримання висунутих ними вимог і розпочинається організація різних видів дитячої та педагогічної діяльності в закладі, серед яких важливе місце займає робота з дитячою книжкою (художньою літературою). Найбільше це стосується мовленнєвої і літературної діяльності, які лежать в основі формування читацької компетентності майбутнього школяра.

У контексті дошкільної освіти, термін «*читацька компетентність*» не використовується, оскільки діти цього віку вчать лише слухати, розуміти, аналізувати, відтворювати зміст літературного твору, поводитися з книжкою, оцінювати, ремонтувати її, готуючись до читання. Така пропедевтична робота покликана виконувати пізнавальну, розвивальну, інформативну, комунікативну, самоосвітню функції. У змісті пропедевтики читацької діяльності, О. Вашуленко виокремлює такі взаємопов'язані *структурні* компоненти: *мотиваційний, когнітивний, операційно-діяльнісний, рефлексивний* [4, с. 17]. *Мотиваційний компонент* – це потреби, мотиви, особистісні читацькі установки, які спонукають дитину до спілкування з книжкою, усвідомлення важливих морально-етичних цінностей, культури людських взаємин; задоволення пізнавальних інтересів, проведення цікавого дозвілля. *Когнітивний* – охоплює систему літературознавчих, книгознавчих та бібліографічних знань і уявлень, які дитина застосовує під час вибору дитячих книжок з доступного кола читання, самостійного орієнтування у їх змісті, пошуку потрібної інформації, а також у *міжособистісній комунікації*. До літературознавчих знань відносяться сюжет, композиція, жанр (без використання термінів); тема, основна думка твору, герой, автор твору. Елементами книгознавчих знань є структурні елементи дитячої книжки (обкладинка і написи на ній, титульний аркуш, корінець, форзац, сторінка, зміст, передмова, анотація, ілюстрація); типи дитячих видань (книжка-збірка, книжка-твір, довідкові видання, періодика). Сутність бібліографічних знань полягає в розумінні понять (бібліотека, бібліотекар, читальна зала, книга, дитяча газета, журнал) та адекватному їх використанні у житті. Міжособистісна комунікація передбачає обізнаність дитини із творами, знання їх назв, прізвищ та імен авторів, назв і сюжетів фольклорних творів та знання напам'ять поетичних творів; знання норм культури спілкування під час діалогу, дискусії за змістом прочитаного (уважне, зацікавлене слухання співрозмовника, толерантне ставлення до його оцінних суджень щодо прочитаного).

Зміст *операційно-діялісного* компонента – це результати освітньої діяльності за БКДО, які висвітлено в освітніх лініях «Дитина у світі культури» (зміст освіти – «Світ мистецтва» (літературне), та «Мовлення дитини» (зміст освіти «Українська мова як державна», мовленнєва і комунікативна компетенція) та дотримання основних правил гігієни читання-розглядання, а також правил збереження книжки й поведінки в бібліотеці [1].

Рефлексивний компонент – це досвід дитини спілкування з текстами різних видів (усвідомлення й оцінка власних результатів художньо-мовленнєвої діяльності; оцінні судження щодо вчинків персонажів, мотивів їхньої поведінки; ставлення до змісту прочитаного, вияв емоційного ставлення до змісту прослуханого через вербальні й невербальні засоби виразності.

Реалізація вищезначених компонентів з метою виховання культурного читача й формування в нього інтересу до книги можлива лише за створення певних педагогічних умов, а саме – усвідомлення педагогом значимості дитячої книжки в житті дитини та виконання завдань щодо роботи з нею; створення розвивального середовища, яке сприяло б ранньому ознайомленню дитини з книжкою та зануренню її в атмосферу читання. Узагальнено можна сформулювати такі завдання педагога, як: виховання в дітей інтересу до книги, здатності до цілісного сприймання творів різних жанрів; засвоєння ними змісту літературних творів та виклику емоційного відгуку на них; формування початкових уявлень про особливості художньої літератури – видове (проза, поезія, драма) й жанрове розмаїття (вірш, казка, оповідання,

байка, гумореска), їх специфіку, найпростіші елементи образності в мові літературних творів; формування самостійності в роботі з книжкою; виховання вибіркового й бережливого ставлення до книги, охайності в роботі з нею, бажання лагодити книжки; залучення до чергування в осередку книги; формування початкових уявлень про елементи книжки – обкладинка, титульна сторінка, корінець, форзац, заголовок, зміст, ілюстрація; бібліотеку [3 с. 119].

Складовими розвивального середовища є наявність в ДНЗ бібліотечних кімнат, книжкових зон у методичних кабінетах (для педагогів) та літературних центрів (осередків книги) для дітей у групах, можливості якого зазвичай використовуються недостатньо. *Осередок книги* – особливе, спеціально виділене, обладнане та естетично оформлене місце для книг в кожній груповій кімнаті, яке має бути зручним, динамічним, доцільним у користуванні. Функціональна роль осередку книги – створення елементарного бібліотечного середовища, зрозумілого маленьким читачам. Критеріями його оформлення є привабливість і затишок, що спонукає дитину до зосередженого спілкування з книгою. Це місце, де дитина має можливість самостійно, на свій смак вибрати книгу і спокійно розглянути її, згадати зміст, багаторазово повернутися до епізодів, що її хвилювали раніше. Розглядаючи ілюстрації, дошкільник прилучається до образотворчого мистецтва, вчиться бачити і розуміти графічні способи передачі літературного змісту. Серед вимог до обладнання осередку книги – достатнє освітлення, відповідність меблів зросту дітей, постійні оновлення, видозміни. Осередок книги розташовують далеко від місць ігор дітей, щоб галасливі ігри не відволікали дитину від зосередженого спілкування з книгою. Освітлення має бути природне (поблизу вікна) й електричне (наявність настільної лампи, настінного бра) для вечірнього читання. Варіантами оформлення книжкового куточка можуть бути полицки, відкриті вітрини, книжкові шафи, де зберігаються книги, альбоми, спеціально виділені столи зі стільцями. Дитяча література має відповідати віковим особливостям і потребам дітей, носити гуманістично-спрямований характер, не спонукати до агресії та негативних вчинків [5].

У осередку книги мають бути фольклорні, народнопоетичні, прозові твори, твори письменників-класиків (Т. Шевченка, Лесі Українки, І. Франка, Л. Глібова, П. Грабовського, М. Коцюбинського та ін.), твори сучасних українських письменників і поетів (П. Тичини, М. Рильського, В. Сосюри, В. Сухомлинського, Л. Костенко, Марійки Підгірянки) та твори кращих зарубіжних письменників і поетів – як класиків, так і сучасних у перекладі українською мовою (Г. Андерсена III. Перро, братів Грімм, О. Пушкіна, С. Маршака, С. Михалкова) [3, с. 109]. Тексти творів сучасних авторів мають бути високохудожніми, відповідати сучасним літературним нормам. Учені (А. Богуш, М. Вашуленко, А. Зрожевська, Т. Котик, К. Крутій, Т. Потоцька) у своїх дослідженнях доводять, що систематична, різнопланова робота з книжкою сприяє формуванню основ грамотності вже з раннього віку.

Значне місце в осередку книги належить і книжкам-картинкам, книжкам-саморобкам, книжкам-розмальовкам, книжкам-театрам, портретам письменників і поетів, дитячим журналам, фотоальбомам, репродукціям картин, серіям ілюстрацій до казок, які мають бути високохудожніми, за стилем виконання відповідати змісту твору, його основній ідеї, зображеними м'якими барвами, у зв'язку з особливостями несформованого зорового апарату дитини. Небезпечним для зору дошкільнят є глянцеви́й (блискучий) папір, який останнім часом часто використовують у книгодрукуванні.

Особливої уваги заслуговує наповнюваність та зміст роботи в осередку книги в кожній віковій групі. Так, у книжковій вітрині *молодшої групи* виставляється 4-5 книжок добре знайомих дітям з яскравими ілюстраціями. У зв'язку зі схильністю дітей цього віку до наслідування у вихователя мають бути додаткові примірники таких же книг. Окрім книг, тут можуть перебувати невеликі альбоми для розглядання на близькі для дітей теми («Іграшки», «Ігри і заняття дітей», «Домашні тварини»). Перевага у цій віковій групі віддається книжкам-картинкам, таким як «Колобок», «Теремок», «Курочка ряба» та іншим, згідно з переліком художніх творів у чинних програмах. Вихователь знайомить дітей з осередком книги, його

наповненням і призначенням, привчає розглядати книги та картинки у них, впізнавати героїв, їх дії, спонукає згадувати і переказувати окремі прочитані епізоди, повідомляє правила поводження з книгою – брати тільки чистими руками, перегортати обережно, не рвати, не м'яти, після перегляду завжди класти книжку на місце.

У книжковій вітрині середньої групи виставляється 6-9 книжок різного спрямування. Тут закріплюються основні вміння самостійно й акуратно розглядати книги, що має стати звичкою, демонструються способи догляду за книгами, діти залучаються до спостережень за «лікуванням» книг й посильної участі в цьому процесі. Під час розглядання картинок вихователь звертає увагу дітей не тільки на героїв і їх дії та вчинки, а й на виразність ілюстрацій (одяг героя – колір, розкішність чи убогість, предмети оточення – меблі, будинки, окремі деталі пейзажу – ліс темний, небо світле, захід чи схід сонця тощо).

Для старших дошкільників у книжковій вітрині одночасно можна виставити 10-12 книг, серед яких 2-3 казкових твори, невеликі прозові й поетичні твори, що знайомлять дітей з історією Батьківщини, її сьогоденням, книги про тварин і рослин, природу космосу (розглядаючи ілюстрації енциклопедичних видань, дитина краще пізнає таємниці і закономірності світу); гумористичні книги з картинками для задоволення потреби посміятися, що створює у групі радісну атмосферу й емоційний комфорт. В осередку книги доцільно розмістити й ті твори, з якими діти знайомляться в цей час на заняттях, добре ілюстровані книги, принесені дітьми з дому та хрестоматії дитячих творів – «Первоцвіт», «Сонечко», «Світанок», «Соняшникова читанка» з метою врахування різних інтересів і задоволення читацьких потреб. Орієнтовний термін перебування книги в осередку становить 2-2,5 тижні, що дарує дітям радість щоденного спілкування з нею.

Під час ознайомлення дітей із книгами й елементарним бібліотечним середовищем, вихователь використовує такі методи: словесні – бесіди, розповіді, пояснення, обговорення; наочні – спостереження, обстеження книг, журналів, картинок, розгляд ілюстрацій; практичні – художня діяльність дітей, дидактичні ігри, доручення, «лікування» книг, ігри, виставки. Серед прийомів роботи з дитячою книжкою важливими є: зосередження уваги на художній цінності літературного твору, його образній виразності, особливостях сюжету; організація емоційно насичених ситуацій виконання дитиною літературного твору; інтеграція літературних вражень дитини у музичний та образотворчий контексти; створення сприятливих умов для самостійного складання дитиною казок, віршів, оповідок; стимулювання бажання дитини використовувати у власних творах не лише казкові сюжети та персонажі, а й долучати сучасний життєвий контекст, оперувати новою лексикою; підтримка бажання дитини фантазувати, вигадувати, мріяти, використовувати творчу уяву для передачі своїх вражень, пов'язаних з літературним твором; запровадження досвіду групового читання упродовж кількох днів літературного твору, що супроводжується обговоренням та колективними іграми за мотивами твору; обговорення з дітьми одночасно кількох творів, схожих і несхожих за жанром, сюжетом, персонажами, мовою; спроби «оживлювати» разом з дітьми предмети, змінювати дії літературних героїв; використання ігор, які надають художньому образу несподіваного або суперечливого забарвлення; зв'язок літературного твору з реальним життям, уявний діалог з літературним героєм, написання йому листа; словесна гра та словесний малюнок [3, с. 122].

До організаційно-методичних аспектів роботи з дитячою книжкою в ДНЗ віднесемо й проведення різноманітних форм роботи з дітьми, які проводяться в осередку книги, на заняттях і поза ними. Так, в осередку книги можна проводити *заняття* з певного розділу програми із переглядом або читанням книг на відповідну тематику та закріпленням їх змісту в малюнках, ліпленні, аплікації; періодичні книжкові виставки; починаючи із середньої групи – доручення (показ книг новачкам, дотримання порядку в осередку); «книжкові лікарні»; літературні ігри («Закінчи фразу», «Продовж рядок») та вікторини, сюжетно-рольові ігри («У бібліотеці»); години оповідача та години підготовки до заходів (вивчення віршів, виготовлення закладок

для книг, запрошень для гостей); літературні ранки й розваги, зустрічі з письменниками; самодіяльні дитячі літературні концерти.

Особливої уваги заслуговує організація виставок, які сприяють поглибленню літературних інтересів дітей, актуалізують літературну чи суспільно важливу тему. Вони можуть бути присвячені знаменним датам, творчості дитячих письменників, уподобанням й інтересам дітей. Проводяться виставки в старших групах один-два рази на рік. Перша, присвячена улюбленим книгам дітей, організовується в другій половині першого півріччя, друга (тематична) – у другій половині другого півріччя). Тематика виставок охоплює широке коло дитячих інтересів: природа («Таємниці Всесвіту», «Витівки бабусі Зими»), Батьківщина («Україна – рідний край»), техніка («У світі техніки»). Тривають такі виставки 3-4 дні, оскільки далі увага й інтерес дітей знижується. Виставлені книги мають бути не лише актуальними для них (пов'язані з майбутнім святом, ювілеєм письменника або художника-ілюстратора, за змістом запланованого ранку), а й у належному стані та змістовно представлені. Виставки є обов'язковими під час проведення в закладі «Тижня дитячої книги».

Поза осередком книги, знайомство дошкільників з художньою літературою відбувається на спеціальних заняттях та в повсякденному житті. Провідною формою роботи з ними є заняття різного типу: фронтальні, групові, індивідуально-групові, які рівномірно чергуються впродовж тижня, місяця, кварталу. Згідно з вимогами чинних програм, вони проводяться один раз на тиждень у всіх вікових групах. Науковці А. Богуш, Н. Гавриш Т. Котик рекомендують заняття з художньої літератури проводити щодня: фронтальні і групові – двічі на тиждень, індивідуальні та індивідуально-групові – тричі на тиждень [2, с. 104]. Види літературних занять у сучасній лінгводидактиці визначено за такими ознаками: належність до літературних жанрів (знайомство з фольклорними творами, читання й розповідання казок, оповідань морально-етичної та гумористичної спрямованості, ознайомлення з поетичним словом); спрямованість змісту (односпрямовані, комплексні (заняття-образи), інтегровані (синтез мистецтв); перевага основного виду художньо-мовленнєвої діяльності (читання, розповідання, художня комунікація); форма проведення (ігри-драматизації, етичні й узагальнювальні бесіди, показ різних видів театрів, фільмів, театралізовані ігри, та ігри за сюжетами художніх творів [2, с. 104].

Робота з дитячою книжкою в ДНЗ поза заняттями здійснюється у 2-х напрямках: 1) педагог цілеспрямовано організує дошкільників для сприйняття творів (ситуативне читання й розповідання дітям, повторення вивчених віршів, розваги і свята); 2) самостійне використання дітьми літературних творів за їх власною ініціативою та непрямую участю дорослого (заняття в осередках книги та творчості). Ситуативне читання й розповідання дітям здійснюється під час режимних процесів (примовки, прислів'я, заклички, потішки, казки), екскурсій (загадки, вірші, розповіді й оповідання), ігрових програм (лічилки, мирилки). Твір, прочитаний у певній ситуації, справить сильніший вплив на розум і почуття дітей. Таке читання передбачається в календарному плані. Годину повторення вивчених на занятті віршів педагог організовує для дітей зі слабкою пам'яттю, яким недостатньо фронтальної роботи на двох-трьох загальних заняттях. Така година передбачається в тижневому плані.

Художні твори під час свят і розваг використовуються відповідно до їх тематики та характеру. Так, на святах побутового змісту (день народження, українські посиденьки) діти можуть виступати з переказом прозових творів, читанням віршів індивідуально і в роздріб. Під час тематичних свят і розваг (день казок, свято весни, літа) використовуються твори різних жанрів: вірші, загадки, розповіді, фрагменти з казок, прислів'я, приказки, які у відповідній ситуації використовуватиме ведучий.

Самостійні заняття в осередках творчості та книги передбачають закріплення вражень від прочитаних книг, переглянутих кінофільмів і спектаклів, а також художні вміння, набуті на заняттях. Необхідне обладнання для цього – різні ширми і набори ляльок, театральних костюмів, сценічний майданчик для настільного театру, настільно-друковані ігри, завдяки яким діти відтворюють сюжети літературних творів, розігрують ситуації з життя літературних

героїв. Характерна риса такої діяльності – широкі можливості для імпровізації, вільна, за бажанням, участь дітей, самостійна переробка драматургічного матеріалу, гра не для глядачів.

Отже, книга, як скарбниця культури й джерело реальних знань та вражень, ефективний засіб навчання дитини грамоти та пропедевтики читацької діяльності, має зайняти гідне місце у практиці сучасного дошкілля. Організаційно методичними аспектами ефективної роботи з дитячою книжкою в ДНЗ є усвідомлення педагогом завдань, висунутих Базовим компонентом дошкільної освіти щодо означеної проблеми, розуміння структурно-змістових компонентів пропедевтики читацької діяльності, створення розвивального середовища з урахуванням організаційних вимог і методичних рекомендацій, використання в роботі з дітьми ефективних методів і прийомів опанування дитячою книжкою, впровадження в практику ДНЗ різноманітних форм роботи з вихованцями та їх батьками. Однак проблема роботи з дитячою книжкою в ДНЗ не вичерпується розглянутими в дослідженні аспектами. Подальшої розробки потребують питання врахування індивідуальних особливостей дітей у процесі пропедевтики читацької діяльності, вивчення досвіду зарубіжних країн щодо особливостей організації роботи з книжкою в ДНЗ.

Список використаних джерел

1. Базовий компонент дошкільної освіти (нова редакція) / Наук. кер. А. М. Богуш; Авт. кол-в: Богуш А. М., Беленька Г. В., Богінч О. Л. та ін. // Вихователь-методист дошкільного закладу. – 2012. – спецвипуск. – С. 1–30.
2. Богуш А. Методика організації художньо-мовленнєвої діяльності у дошкільних навчальних закладах. Підручник для студентів вищих навчальних закладів факультетів дошкільної освіти / А. Богуш, Н. Гавриш, Т. Котик. – К.: Вид. дім «Слово», 2006. – 304 с.
3. Богуш А. М. Мовленнєвий компонент дошкільної освіти. – 4-те вид., доопр. і доп. / А. М. Богуш. – Х.: Вид-во «Ранок», 2013. – 192с.
4. Вашуленко О. Оцінювання читацьких компетентностей молодших школярів: тести, анкети для учнів та батьків / О. Вашуленко // Початкова школа. – 2007. – № 12. – С. 16-20.
5. Гриценко З. А. Развитие интереса к книге у детей дошкольного возраста / З. А. Гриценко // Детский сад: теория и практика – 2013. – №6.
6. Гавриш Н. Про ефективне використання художнього слова в освітньому процесі дошкільного закладу / Н. Гавриш // Освіта Донбасу. – 2011. – №1. – С. 35–41.
7. Гурович Л. М. Ребенок и книга / Л. М. Гурович, Л. Б. Берегова, В. И. Логинова; под ред. В. И. Логиновой. – М. : Просвещение, 1992. – 64с.

In the article structural components of propaedeutics of reader's activity in preschool educational institution are examined: motivation – the requirements, motives, personal reader's policy promoting the child to communicate with a book; cognitive – the system of literary, book and bibliographic knowledge of the child; operational and activity – the results of educational activity and observance of the basic rules of hygiene of reading-examining; reflexive – understanding and assessment of own results of art and speech activity. The main objectives of work with children's book are defined: development of children's interest to the book and ability of complete perception of different genres and emotional response to them, the formation of primary understanding of book elements (a cover, a title page, a back, a fly-leaf, heading, contents, an illustration), kinds of literature (poetry, prose, drama), genres (a poem, a fairy tale, a story, a fable) forming careful attitude to the book, neatness in work with it and independence. The author describes the requirements to creation of place for books in various age groups (placement, fullness, the directions, registration) which functional role is to create elementary library environment, clear to little readers. The methods of work with books are outlined: verbal – conversations, stories, explanations, discussions; visual – observation, examining of books, magazines, pictures, illustrations; practical – art activity of children, didactic games, instructions, «treatment» of books, games. Organization forms of work with children's book at the classes and after them are given. They are considered to be periodic books' exhibitions, instructions, visiting the library, «taking book to the hospital», literary games and

quizes, role-playing games, hours of a story-teller and hours of preparation for acting (learning poems, production of bookmarks, invitations of younger children and parents); literary holidays, performances and entertainments, meetings with writers, organizing amateur children's literary concerts.

Key words: children's book, preschool educational institution, preschool children, placement of the book, fiction.

УДК 373. 2. 013. 74

Олена Гнізділова
Olena Hnizdilova

ПОРІВНЯЛЬНА ДОШКІЛЬНА ПЕДАГОГІКА ЯК ІНТЕРДИСЦИПЛІНАРНА ГАЛУЗЬ НАУКОВОГО ЗНАННЯ

COMPARATIVE PRE-SCHOOL PEDAGOGY AS INTERDISCIPLINARY BRANCH OF SCIENCE

У статті проаналізовано зміст і методу викладання навчальної дисципліни «Порівняльна дошкільна педагогіка» на основі інтердисциплінарного і синергетичного підходів, розкрито її роль у професійному становленні вихователів дошкільних навчальних закладів.

Ключові слова: порівняльна дошкільна педагогіка, інтердисциплінарний підхід, синергетичний підхід, навчальна дисципліна, вихователь, професійна підготовка.

Трансформаційні зміни, що відбуваються в соціально-економічному житті українського суспільства, зумовлюють підвищення вимог до якості професійної підготовки вихователів дітей дошкільного віку, необхідність оновлення її змісту, удосконалення організаційних форм і методів її реалізації. Процеси міжкультурної інтеграції актуалізують потребу єдності національного і загальнокультурного компонентів у професійній підготовці вихователів з метою ефективного застосування вітчизняного педагогічного спадку та творчого використання надбань світової педагогічної думки, адаптації зарубіжного досвіду до сучасних реалій.

Сьогодні сучасні фахівці дошкільної галузі повинні орієнтуватися у бурхливому потоці інформації, глибоко осмислювати актуальні проблеми дошкільної освіти, прогнозувати перспективні шляхи її розвитку в Україні, вміти організувати навчально-виховний процес у дошкільному навчальному закладі на основі гуманізованого підходу до дитини, впроваджувати у власній діяльності не лише вітчизняний передовий педагогічний досвід, а й прогресивні здобутки освітньої сфери цивілізованих країн світу. З огляду на це, компаративістські знання перетворилися на невід'ємну складову професійної підготовки вихователя, тому навчальний курс «Порівняльна дошкільна педагогіка» має посісти чільне місце в її структурі.

В останні роки українські компаративісти (Н. Абашкіна, Н. Авшенюк, С. Білецька, О. Галус, Н. Голота, Н. Лавриченко, М. Лещенко, О. Локшина, О. Матвієнко, Н. Ничкало, О. Огієнко, Л. Пуховська, А. Сбруєва, С. Сисоєва, М. Чепіль, Л. Шапошнікова та ін.) багато вагомих робіт присвятили висвітленню стану і тенденцій розвитку зарубіжних навчально-виховних систем. Водночас на дослідницькому полі зароджується, розвивається надзвичайно важливий напрям компаративістики – порівняльна дошкільна педагогіка, предмет дослідження якої полягає у визначенні стану, тенденцій, закономірностей розвитку дошкільної освіти на глобальному, регіональному і локальному рівнях.

У сучасних умовах порівняльна дошкільна педагогіка є не тільки навчальним предметом, а й сферою наукових досліджень. Особливості розвитку дошкільної освіти в окремих країнах